CZU:81’42:14(38)
ORCID:0000-0001-7288-3998

Alexandru COSMESCU

Institutul de Filologie Română
„Bogdan Petriceicu-Hasdeu”
(Chişinău)

DIALOGUL SOCRATIC CA PRACTICĂ DISCURSIVĂ

The socratic dialogue as a discursive practice

Abstract: As a discursive practice, Socratic dialogue was recently revived, being cultivated in various environments, a fact that confirms the viability and relevance of this type of conversation. Thus, the present paper analyzes, with the tools offered by discourse analysis, the transcript of a Socratic dialogue session. Based on this analysis, several structural aspects of this type of dialogue became clear, the most important being the structuring „in two steps” of the discursive interventions: the person who leads the dialogue emphasizes an implicit aspect in what the other is saying, followed by a verification, by a question, of the validity of that interpretation. The interlocutor can accept or reject the interpretation, often without any regard for its validity, and then offers an answer to the question that is addressed.
Keywords: Socratic dialogue, discourse analysis, questioning, conversation.

Rezumat: Dialogul socratic ca practică discursivă a fost reînviat în contemporaneitate, fiind pus în operă în diverse medii, fapt ce confirmă viabilitatea şi actualitatea acestui tip de conversaţie. În acest sens, în articolul de faţă a fost analizată, cu mijloacele analizei discursului, transcrierea unei şedinţe de dialog socratic. În urma analizei, s-au atestat mai multe aspecte structurale acestui tip de dialog, cel mai important element fiind structurarea „în doi timpi” a intervenţiilor discursive: evidenţierea de către persoana care conduce dialogul a unui aspect implicit în ceea ce spune celălalt, urmată de verificarea, printr-o întrebare, a validităţii interpretării. Interlocutorul lui poate să accepte sau să respingă interpretarea, adesea indiferent dacă ea este validă sau nu, după care urmează răspunsul la întrebarea adresată.
Cuvinte-cheie: dialog socratic, analiza discursului, întrebare, conversaţie.

Tema articolului de faţă ţine de o practică dialogică promovată de filosoful francez Oscar Brenifier, pe care am studiat-o cu creatorul ei pe parcursul ultimilor 4 ani. Inspirându-se din dialogul socratic în forma lui „clasică” din textele lui Platon, Brenifier încearcă să-l readucă la viaţă, să-l actualizeze şi să elaboreze metode prin care interogaţia socratică poate fi *învăţată* şi pusă în practică de persoane care ar fi interesate de aşa ceva. Ceea ce încearcă Brenifier să facă vine în siajul operei revoluţionare a lui Pierre Hadot, care a arătat caracterul intrinsec practic al filosofiei antice (Hadot, 1997, 2019). În acest sens, Brenifier *reinventează* o

BDD-A31599 © 2020 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.78 (2026-11-20 02:50:38 UTC)

practică filosofică antică, dialogul socratic, *adaptând-o* la contextul contemporan (Brenifier, 2018, 2019).

Înainte de analiza unui fragment de dialog – aspectul care mă va preocupa în textul de față – sunt necesare câteva remarci de contextualizare.

Putem vorbi despre câteva angajamente radicale pe care și le asumă Brenifier în cadrul practicii sale. În primul rând, angajamentul față de filosofare ca *practică vie*, ce presupune contactul cu gândirea vie a celuilalt, exprimată discursiv, și o mișcare de adaptare continuă, în regim *live*, la enunțurile interlocutorului. O filosofare *improvizațională* și *orală*, în care firul gândirii nu urmărește comentarea unui text deja dat, și nici nu-și propune elaborarea unui text scris, ci un tip de conversație, desfășurată, ca orice improvizație, în conformitate cu anumite reguli. O filosofare ce nu urmărește, aparent, niciun scop în afară de propria ei mișcare.

Spun *aparent* pentru că scopul unei asemenea practici este unul transformativ. În dialog cu celălalt, practicianul încearcă să-și facă interlocutorul conștient de sine și de ceea ce spune. În bună tradiție socratică, e o încercare de a-i facilita celuilalt *cunoașterea de sine* sau reflecția asupra sinelui, pornind de la propriul discurs. În acest sens, *scopul* unui asemenea dialog este de a-l face pe celălalt conștient de ce spune și, implicit, conștient de sine ca *cel care spune lucruri de acest fel*.

În comunitatea de învățare pe care a creat-o Brenifier, și din care fac și eu parte, unul dintre instrumentele utilizate în procesul asimilării practicii este înregistrarea video a ședințelor, care sunt ulterior revăzute atât de practicianul însuși, cât și de supervizorii săi. S-a acumulat astfel o cantitate imensă de înregistrări, atât ale dialogurilor lui Brenifier însuși, cât și ale altor practicieni, iar analiza lor cu instrumentele filologiei moderne, în special ale analizei discursului în tradiția lui Wallace Chafe (1994), care a fost, pentru mine, influența formatoare în ceea ce ține de lingvistică, ar putea conduce la rezultate dintre cele mai interesante.

Pentru articolul de față am decis să transcriu și să analizez un fragment de 6 minute dintr-un asemenea dialog – unul dintre puținele dialoguri în română la care am acces, și asta pentru că înregistrarea am făcut-o eu. Transcrierea fragmentului de dialog, urmând o parte din convențiile de transcriere propuse de W. Chafe (transcrierea din rând nou a unităților intonaționale, marcarea pauzelor și accentelor), este prezentată în anexă; recomand, pentru inteligibilitatea analizei, o lectură inițială a transcrierii, urmată de lectura analizei pe care o propun, apoi de o nouă lectură a transcrierii pentru a verifica rezultatele analizei de față și a evalua în ce măsură analiza propusă a clarificat ceea ce s-a întâmplat în cadrul dialogului. Dialogul a avut loc între Marius, un practician în formare, care mi-a propus să particip ca observator și antrenor la câteva ședințe ale lui, intervenind, dacă e cazul, cu sugestii, și Vasile, un client pe care l-a văzut pentru prima dată. Discuția a avut loc online, printr-un

BDD-A31599 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.78 (2026-11-20 02:50:38 UTC)

program de video-chat – un lucru destul de comun în organizația lui Brenifier. Caracterul conversațiilor față către față și online nu schimbă radical, din câte am observat, *natura* interacțiunii dintre participanți, dar mi-ar fi interesant să transcriu și să compar, într-un studiu ulterior, și felul în care se structurează conversațiile mediate tehnologic *versus* cele față către față.

Deci – fără alte introduceri sau justificări – avem transcrierea unui dialog.

Și putem observa, când ne uităm peste ea, extrem de multe lucruri – în funcție de domeniul asupra căruia ne orientăm atenția.

Am împărțit-o în trei segmente: replicile 1 și 2 creează un context – etapă pe care aș numi-o *formularea întrebării*; replicile 3-20 sunt un întins proces de punere de acord asupra sensului întrebării, inclusiv a sensului implicit, iar începând cu replica 21 se trece la o altă etapă – cea a discutării conceptelor din întrebare. Am decis să mă opresc în textul de față, din rațiuni de spațiu, doar asupra primelor două segmente și doar survolând partea a doua a celui de-al doilea segment. O analiză multiaspectuală a unui dialog de o oră (durata standard a unei ședințe de dialog socratic/ practică filosofică în regim față către față; dialogurile online durează, în general, o oră și jumătate) ar putea liber lua proporțiile unei monografii de 300 de pagini.

Marius începe cu o invitație:

1. a) MARIUS: Ai… cumva … pregătită o…
   b) problemă, o întrebare dacă-i cumva specifică,
   c) legat de ce-ai vrea să discutăm azi?
   d) De ce suntem aici azi?

E una dintre mișcările tipice de deschidere a dialogului socratic în varianta lui Brenifier. Mișcarea inițială a practicianului este de a-i sugera celuilalt să înceapă, prin a-și expune o preocupare personală ce să servească drept punct de pornire pentru desfășurarea, în comun, a firului conversațional. Observăm însă o anumită ezitare: spunând *cumva*, chiar în prima replică, Marius anticipează posibilitatea că Vasile *nu ar avea* un asemenea punct de pornire. Un alt lucru pe care îl observăm în această replică este dublarea întrebării în 1. d). De obicei, Brenifier recomandă formularea unor întrebări cât mai precise, fără dublări, care reclamă un răspuns direct. Putem pune, desigur, acest lucru pe seama faptului că Marius este încă în proces de *devenire* ca practician, dar putem să ne întrebăm și de ce ar reformula cineva întrebarea „ce-ai vrea să discutăm azi?" prin „De ce suntem aici azi?". În 1. d), Marius atrage atenția interlocutorului său asupra caracterului *comun* al desfășurării unui dialog socratic. Implicit, „motivul" din care cei doi „sunt aici azi" este cel de a merge împreună pe firul „problemei" sau „întrebării" oferite de celălalt. Funcția unei asemenea întrebări nu este de a cere un răspuns direct, ci de a sugera, implicit, faptul că o asemenea conversație reclamă, ca punct de pornire, ceva ce ar putea să ofere numai celălalt.

Vasile își prefațează răspunsul cu o contextualizare a întrebării de la care se va porni dialogul „propriu-zis".

BDD-A31599 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.78 (2026-11-20 02:50:38 UTC)

2. a) VASILE: Îhâmm da.
b) Am o întrebare … la care m-am gândit de…
c) o zi două cred,
d) îi pe fundalul a unor întrebări care mă… frământă,
e) și aș formula-o în felul următor ăă,
f) dacă este necesar…
g) pentru om…
h) să încerce să fie fericit.

Vasile subliniază că este o „întrebare" – deci ceva „specific", nu o problemă – implicit vagă sau generală. Mai mult, este o întrebare „la care s-a gândit de o zi-două" și care apare pe fundalul altor întrebări care îl „frământă". Respectiv, este o întrebare care îl vizează personal și asupra căreia a gândit deja. „Aș formula-o în felul următor" sugerează că există mai multe feluri în care ar putea fi ea formulată, și Vasile a ales în mod conștient anume această formulare: „este necesar pentru om să încerce să fie fericit".

Pauzele din formularea întrebării sunt și ele sugestive: „pentru om" este accentuat prin utilizarea pauzelor într-o unitate intonațională specială. Deci nu este vorba de o întrebare care l-ar viza doar pe el ca individ – ci specia umană în general.

Următorul segment al dialogului este o încercare destul de lungă a lui Marius și a lui Vasile de a se pune de acord asupra implicațiilor întrebării. Observăm o pauză lungă a lui Marius, în care își notează formularea exactă a întrebării lui Vasile, urmată de false starturi în 3. a)-3. c), apoi o nouă pauză lungă – în total, mai mult de 20 de secunde de pauză înainte de a formula el însuși o întrebare legată de întrebarea celuilalt.

3. d) MARIUS: În modul în care,
e) ai formulat întrebarea,
f) …îi
g) …legată de
h) …să-i zic așa
i) …îi neceSAR să
j) …dacă e necesar să
k) …înCERCE sau dacă-i necesar SĂ FIE fericit.
l) …Sesizezi vreo diferență?

Ezitările și falsele starturi marchează, de obicei, încercarea locutorului de a „prinde" unghiul din care poate aborda ceea despre ce vrea să vorbească – „tema" introdusă în discurs. În cazul lui Marius, tema este sugerată de verbul *a încerca*, prezent în întrebarea lui Vasile.

Respectiv, întrebarea lui Marius apare drept o tematizare explicită a unui aspect al întrebării formulate de Vasile: o încercare de a preciza dacă Vasile este conștient de conotația verbului *a încerca* și de contribuția pe care o are această conotație la sensul întrebării. Marius accentuează intonațional acest lucru:

BDD-A31599 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.78 (2026-11-20 02:50:38 UTC)

accentuează întâi cuvântul *necesar*, apoi, realizând că nu ar putea ajunge la conotația lui *a încerca* pornind de la „necesar", accentuează, în 3. k), în contrast, „încerce" și „să fie".

Putem interpreta ezitările și falsele starturi drept o expresie a surprizei personale a lui Marius, legată de prezența modalizatorului „să încerce" în întrebarea lui Vasile. Marius are intuiția că „este necesar pentru om să încerce să fie fericit" și „este necesar pentru om să fie fericit" sunt două întrebări diferite, și nu este sigur pe care dintre ele să i-o atribuie de fapt lui Vasile. Aparent, „a încerca" să faci ceva și „a face" acel lucru sunt legate: a face ceva presupune și a încerca să faci acel lucru. Nedumerit de prezența explicită a lui „să încerce", care ar da un alt sens întrebării, Marius caută să-și dea seama dacă acest segment este neglijabil sau nu.

Demersul lui Marius este, aici, unul de *clarificare* a întrebării inițiale a lui Vasile, pornind de la o surpriză. Intuitiv, „este necesar pentru om să fie fericit" pare o întrebare plauzibilă; prezența lui „să încerce" ar complica lucrurile, introducând un element nou: omul poate să încerce să fie fericit fără să reușească neapărat. Deci, pare că Marius s-ar fi așteptat, mai curând, la o întrebare de tipul „este necesar pentru om să fie fericit" decât la „este necesar pentru om *să încerce* să fie fericit", iar pauzele, ezitările, apoi exprimarea explicită a ideii că între a încerca să fii fericit și a fi fericit există o diferență sunt un produs al acestei surprize inițiale. Vasile întreabă altceva decât s-ar fi așteptat Marius că ar întreba o persoană care vine la o ședință de dialog socratic, dar, pus în fața întrebării așa cum a fost ea formulată, vrea să-și verifice intuiția pe care a avut-o.

De aici vine și structura replicii din 3. Marius menționează diferența dintre cele două formulări, apoi îl întreabă pe Vasile dacă este și el conștient de ea. Această structură în doi pași este tipică pentru desfășurarea unui dialog socratic: confruntat cu cuvintele celuilalt, practicianul observă ceva. Apoi exprimă ce a observat, făcându-și interlocutorul conștient de interpretările posibile ale enunțului lui, și, în cele din urmă, îi adresează o întrebare pentru a sonda atât dacă interpretarea este acceptabilă pentru interlocutor, cât și dacă acesta era conștient de posibilitatea interpretării respective *înainte* de a-și exprima enunțul.

După ce, în 4, Vasile confirmă minimal că diferența identificată de Marius este una plauzibilă, Marius își continuă pista interogativă:

5. a) MARIUS: Ăăă
   b) Dacă vezi diferența asta,
   c) rămâi la aceeași întrebare sau ăă…
   d) se schimbă întrebarea ta pentru că,
   e) ești de acord că înse
   f) ar însemna două lucruri diferite?

În structura acestei replici, observăm, iarăși, două întrebări puse una după alta. Marius este nesigur, în continuare, de valoarea pe care o are, în întrebarea lui Vasile, verbul *să încerce* – și de asta caută o confirmare a „formei finale"

BDD-A31599 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.78 (2026-11-20 02:50:38 UTC)

a întrebării lui. Într-un fel, este o expresie a nesiguranței că celălalt chiar are în vedere exact ceea ce spune – care, luând forma unei îndoieli metodologice, este și una dintre atitudinile cultivate în dialogul socratic: adesea, când cineva spune ceva, enunțul lui are prezente, implicit, multiple presupoziții, conotații și implicații de care locutorul nu este conștient. Și parte din munca pe care o face un practician de dialog socratic este de a-și face interlocutorul conștient de ceea ce zace în ceea ce a spus.

Structura replicii lui Marius, compusă din două întrebări, sugerează o încercare de a-și legitima acest demers. Ordinea întrebărilor ar fi putut fi inversă: întâi „ești de acord că înseamnă" (cum voia inițial să spună în 5. e) sau „ar însemna două lucruri diferite?" 5. f) – după care ar urma un răspuns, presupus afirmativ, din partea interlocutorului, și apoi ceea ce-l interesează, metodologic, pe Marius pentru a-și continua demersul interogativ: să se asigure dacă întrebarea rămâne în forma ei inițială sau nu. Marius procedează însă invers: întâi își prezintă preocuparea principală – dacă Vasile, conștient de diferența scoasă la lumină, își menține întrebarea – apoi își justifică întrebarea tocmai pusă spunându-i lui Vasile *motivul* din care o pune.

Vasile răspunde, intuitiv, întâi la ultima întrebare – cea care urmărește *temeiul* diferenței dintre cele două formulări posibile:

6. a) VASILE: Da sunt de acord.

Apoi, menționând că această diferență este validă – confirmând, astfel, intuiția lui Marius – confirmă și că, fiind conștient de ea, își păstrează întrebarea în forma ei inițială, accentuând cuvântul *încerce*.

6. b) VASILE: Dar… ținând cont de diferența asta,
c) rămân la întrebarea asta,
d) dacă-i necesar… pentru om să înCERCE să fie fericit.

Avem aici o nouă structură – una tipică pentru răspunsurile oferite în dialogul socratic: confirmarea sau infirmarea observației persoanei care pune întrebările, urmată de un angajament definit în raport cu o poziție argumentativă.

Marius continuă – iarăși, începând cu ezitările care marchează dificultatea în a formula ceva – o linie interogativă bazată pe o idee care i se pare intuitiv plauzibilă:

7. a) MARIUS: Îhâm.
b) Ăăh… Dar atunci,
c) cumva,
d) pentru tine pare destul de
e) …clar,
f) nu?
g) Că fericit ăă
h) Omul trebuie să fie fericit.

În 7. a) - f), Marius încă nu formulează ideea care i se pare plauzibilă, dar deja cere confirmare pentru ea în 7. f), considerând că ea ar trebui să-i fie deja clară lui Vasile. Formularea ei definitivă apare în 7. h): „Omul trebuie să fie fericit".

BDD-A31599 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.78 (2026-11-20 02:50:38 UTC)

Vasile, în schimb, nu este sigur de ceea ce îi atribuie Marius; Marius insistă, în 10) și 12), asupra acestei linii interogative. La prima vedere, pare că fericirea ar fi ceva „bun" (10. c), ceva ce „trebe" (12. f). Vasile continuă să privească aceste idei drept străine lui, și respinge încercările lui Marius de a i le atribui.

Aceasta pare să fie una dintre invariantele dialogului socratic: practicianul vede, în discursul celuilalt, ceva. Apoi verifică dacă și interlocutorul lui vede același lucru. Interlocutorul poate să confirme sau să infirme, indiferent dacă unei terțe persoane ideea i s-ar părea plauzibilă sau nu.

În acest caz, Vasile infirmă că pentru el ar fi „clară" ideea că fericirea ar fi ceva dezirabil – pentru că nu a afirmat-o explicit niciun moment. Și, intuitiv, chiar dacă ar fi de acord cu ea, nu *vrea* să și-o atribuie – probabil pentru că sună la limita truismului.

Putem să ne întrebăm mult de ce un interlocutor ar refuza să-și atribuie o idee. Poate pentru că nu e prezentă nici măcar implicit în ce zice. Poate pentru că nu e prezentă *explicit*. Poate pentru că i-ar fi incomod s-o admită. Dar una dintre dimensiunile de bază ale dialogului socratic este cultivarea unei capacități de a privi detașat la discursul propriu – și aici am considerat necesar să intervin pentru a-i sugera lui Marius un mod în care ar putea să facă acest lucru – replica 14) – pe care Marius a acceptat-o prin intervenții de confirmare la 14. h) și 14. m) – și, în cele din urmă, a reușit să-l facă pe Vasile să admită, la 20. a), că ideea că fericirea e ceva dezirabil e prezentă, implicit, în *încercarea* de a fi fericit – tocmai în acel „să încerce" care începuse să fie problematizat în primul segment al conversației.

Concluziile pe care le-aș formula la această etapă a analizei ating două dimensiuni.

Prima dimensiune, cea metodologică, este că transcrierea unei conversații vii, ținând cont de ezitări, pauze, contururi intonaționale, oferă un material enorm pentru analiză. Ne putem concentra asupra unor aspecte diferite – de la lungimea pauzelor la fluxul tematic sau la momentele de acord sau dezacord – iar analiza lor scoate la iveală fenomene conversaționale dintre cele mai interesante. Putem face asta *observând* și *întrebându-ne* cu privire la motivația pe care ar avea-o cineva pentru a spune un lucru sau altul, dat fiind contextul conversațional. O asemenea analiză, aplicată transcrierilor mai multor conversații care aparțin aceluiași gen discursiv, ar putea scoate la iveală invariantele lor. Îmi propun să continui acest tip de studiu într-o serie de articole ulterioare.

Referindu-ne strict la dialogul socratic – într-un asemenea dialog putem observa o structură în doi timpi: evidențierea unui aspect implicit în ceea ce spune celălalt, urmată de verificarea de către practician, printr-o întrebare, a validității interpretării. Interlocutorul lui poate să accepte sau să respingă interpretarea, indiferent dacă ea este validă sau nu. Ceea ce rămâne de văzut, de rând cu multiple alte aspecte interesante, este dacă putem identifica un tipar al motivelor din care este respinsă o interpretare, la prima vedere, legitimă.

BDD-A31599 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.78 (2026-11-20 02:50:38 UTC)

Anexa 1. Ședință de dialog socratic. Marius/ Vasile, 28. 09. 2019

1. a) MARIUS: Ai… cumva … pregătită o…
   b) problemă, o întrebare dacă-i cumva specifică,
   c) legat de ce-ai vrea să discutăm azi?
   d) De ce suntem aici azi?
2. a) VASILE: Îhâmm da.
   b) Am o întrebare … la care m-am gândit de…
   c) o zi două cred,
   d) îi pe fundalul a unor întrebări care mă… frământă,
   e) și aș formula-o în felul următor ăă,
   f) dacă este necesar…
   g) pentru om…
   h) să încerce să fie fericit.
   (pauză de aproximativ 10 secunde; Marius notează întrebarea)
3. a) MARIUS: ÎÎ
   b) …Bun
   c) …ÎÎ
   (pauză 12 sec)
   d) În modul în care,
   e) ai formulat întrebarea,
   f) …îi
   g) …legată de
   h) …să-i zic așa
   i) …îi neceSAR să
   j) …dacă e necesar să
   k) …înCERCE sau dacă-i necesar SĂ FIE fericit.
   l) …Sesizezi vreo diferență?
4. a) VASILE: Îhâm… da.
5. a) MARIUS: Ăăă
   b) Dacă vezi diferența asta,
   c) rămâi la aceeași întrebare sau ăă…
   d) se schimbă întrebarea ta pentru că,
   e) ești de acord că înse
   f) ar însemna două lucruri diferite?
6. a) VASILE: Da sunt de acord.
   b) Dar… ținând cont de diferența asta,
   c) rămân la întrebarea asta,
   d) dacă-i necesar… pentru om să înCERCE să fie fericit.
7. a) MARIUS: Îhâm.
   b) Ăăh… Dar atunci,

BDD-A31599 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.78 (2026-11-20 02:50:38 UTC)

c) cumva,
d) pentru tine pare destul de
e) …clar,
f) nu?
g) Că fericit ăă
h) Omul trebuie să fie fericit.
(pauză 5 secunde)

8. a) VASILE: Ăă
b) Nu văd cum decurge… asta.
c) [Adică nu

9. a) MARIUS: [Ăăă
b) u ai spus că,
c) sau te întrebi,
d) este necesar ca omul să înCERCE să fie fericit?

10. a) VASILE: Îhî.
b) MARIUS: Adică fericirea-i ceva care
c) …trebuie-i, foarte BUNĂ s-o avem nu?

11. a) VASILE: Ăă…

12. a) MARIUS: [Sau putem
b) VASILE: [Ăă
c) MARIUS: ASTA vrei să spui?
d) Sau există cumva presupoziția că asta,
e) faptul că a fi a fi fericit,
f) e ceea ce trebe pentru om sau nu?
g) Are nevoie?

13. a) VASILE: Nu nu
b) Nu sunt sigur cu privire la răspuns.
c) Adică e destul de neclar pentru mine,
d)și cred că din cauza asta ă…
e) întreb dacă e neceSAR.
f) MARIUS: [Îhâm.
g) VASILE: [Dacă e necesar să încerce.

14. a) ALEX: Uite Marius o sugestie mică.
b) (tuse)
c) În cazul ăsta poți să încerci să verifici
d) presupozițiile,
e) și să-l detașezi pe Vasile deee…
f) de sine.
g) Să vezi dacă-n întreBARE este implicit ceva sau nu.
h) MARIUS: Îhâm.
i) [Dacă (vorbit indistinct)

BDD-A31599 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.78 (2026-11-20 02:50:38 UTC)

j) ALEX: [Încearcă să vedeți ce este implicit în întrebare
k) indiferent de ce crede Vasile despre ea sau nu.
l) Adică doar uitându-te la întrebare
m) MARIUS: Bine [bine
n) ALEX: [ce-ar fi rezonabil să presupui.
15. a) MARIUS: Uite Vasile îți propun să
b) te uiți la întrebarea aia,
c) ca și cum n-ar mai fi a ta.
d) VASILE: Îhî.
e) MARIUS: Și să încercăm pas cu pas s-o analizăm,
f) poate chiar îî
g) să facem altceva.
h) … Să te
i) …să
j) …îți cer
k) să treci din poziția celui care
l) o întrebat-o, deci cumva
m) crede în întrebare,
n) în poziția celui care cumva,
o) bă hai să vedem…
p) Cum ar fi dacă EU te-aș fi întrebat,
q) și tu încerci să mă critici pe mine,
r) mă da CE-I cu întrebarea asta.
16. a) VASILE: Îhî.
17. a) MARIUS: Ce zici?
18. a) VASILE: Mm putem încerca,
b) adică…
19. a) MARIUS: Bine.
b) Hai că te invit să facem asta,
c) și să vedem ce
d) ce iese.
e) Ăă
f) Ca cineva
g) …ăă
h) …să încerce să fie fericit,
i) …ăă
j) …ești de acord că
k) …cumva există presupunrea că
l) …e bine… ar trebui să fie fericit?
20. a) VASILE: Da, da.
21. a) MARIUS: Dacă te-aș întreba să zic,

BDD-A31599 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.78 (2026-11-20 02:50:38 UTC)

b) este necesar pentru un om să încerce să fie trist,
c) …cum ți-ar suna?

22 a) VASILE: …Ăă
b) …Mi-ar suna
c) …ca
d) …mi-ar s
e) …mi-ar suna ca ceva forțat ăăă
f) legat de sentimentele acelui om.
g) [Pentru că

23. a) MARIUS: [Adică ceva nu bate, nu?

24. a) VASILE: Da, pentru că
b) tristețea mi se pare că… îi ceva
c) …cum să spun
d) …destul de
e) …involuntar, în sensul în care
f) ceva… poate în mod neașteptat să-mi provoace tristețe.
g) …Pe când fericirea
h) mi se pare nu…
i) atât un sentiment trecător provocat rapid de ceva
j) [cât

25. a) MARIUS: [Da bun
b) dar faptul că unui
c) ăă
d) …deci
e) …pe tine
f) …tu vezi problema în faptul că
g) …ăă să spun nefericitul vine de la sine
h) sau supărarea, tristețea
i) VASILE: [Îhî
j) MARIUS: [Pe când fericirea vine ceva
k) pe care poți s-o faci.

26. a) VASILE: [Da, da.
b) Adică eu aș vedea ăă tristețea ca opusul bucuRIEI
c) și nu atât… fericirii.

27. a) MARIUS: Îhî
b) Și atunci care ar fi opusul fericirii să zic.

28. a) VASILE: Nefericirea, frustrarea ăă.

29. a) MARIUS: Bun hai să zic nefericirea-i…
b) VASILE: E vag, [da
c) MARIUS: [Da-i foarte vag și
d) nu nu-l nu aduce nimica nou [ca să zic la definiția

BDD-A31599 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.78 (2026-11-20 02:50:38 UTC)

30. a) VASILE: [Da
    b) Aș spune tensionare atunci,
    c) adică o stare tensioNANTĂ.
31. a) MARIUS: Tensionat.
32. a) VASILE: Conflictuală, da…
    b) cu sine și… cu alții.
33. a) MARIUS: Îhî.
    b) …Ăă
    c) …Deci
    d) …feriCIREA
    e) …ar fi atunci
    f) și hai să și vedem dacă
    g) …hai s-o și scriem aici.
34. a)VASILE: Îhî.
35. a) MARIUS: CE-Ar fi pentru tine… fericirea să zic.

Referințe bibliografice:

1. BRENIFIER, Oscar. *La consultation philosophique*. Paris: Alcofribas, 2019.
2. BRENIFIER, Oscar. *L'art de la pratique philosophique*. Paris: Alcofribas, 2018.
3. CHAFE, Wallace. *Discourse, Consciousness, and Time: The Flow and Displacement of Conscious Experience in Speaking and Writing*. Chicago: University of Chicago Press, 1994.
4. HADOT, Pierre. *Ce este filosofia antică?* Iași: Polirom, 1997.
5. HADOT, Pierre. *Filozofia ca mod de viață.* București: Humanitas, 2019.

BDD-A31599 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.78 (2026-11-20 02:50:38 UTC)